

משדרים לציבור: מאמצי ההשפעה של סין על דעת הקהל הישראלית

אופיר דיין | 2 באפריל, 2025 | גיליון 1971

סין מפעילה מאמצי השפעה על הציבור בישראל באמצעות שידורי הרדיו הבינלאומי של סין (CRI), פעילות השגרירות, הכוללת משלחות כתבים ופרסום מאמרים וראיונות בתקשורת, ושיתופי פעולה עם כלי תקשורת ישראליים. בעוד שסין פועלת לקדם נרטיבים המיטיבים איתה ברחבי העולם, חשוב שהציבור יידע להבחין בין מאמצי השפעה לגיטימיים למאמצים סמויים, שמקורם אינו ידוע, המיועדים לעיצוב התודעה הציבורית. לכן, על התקשורת הישראלית לבחון את מקורות המידע המגיעים מסין תוך שקיפות ובהירות, תוך שמירה על איזון בין פתיחות להבנה מעמיקה של הגורמים הפועלים במרחב התקשורתי, ובה בעת להדק שיתופי פעולה עם כלי תקשורת סינים מתוך גישה ביקורתית, שתבטיח העברת מידע מאוזן בשני הכיוונים ומניעת השפעה בלתי מבוקרת.

מדד ה-China Index שנערך כל שנה על ידי מכון המחקר הטאיוואני DoubleThink Lab מדרג את השפעתה וחדירתה של סין למדינות שונות בעולם בשלל תחומים. מצבה של ישראל בהקשר זה טוב יחסית ובסקר של שנת 2024, היא [מדורגת](#) במקום ה-81 מתוך 101 מדינות, כאשר המדינה הראשונה [בדירוג](#), פקיסטן, היא המושפעת ביותר, והמדינה המדורגת 101, צפון מקדוניה, היא המושפעת בצורה הפחותה ביותר מבין המדינות שנבחנו.

כפי שעושות מדינות רבות, סין משקיעה מאמצים בהשפעה על דעת הקהל הישראלית. ישראל נחשבת מבחינתה יעד בשל קרבתה למערב ובשל פוטנציאל שיתוף הפעולה הטכנולוגי עימה. לכן, הדירוג המדווח נובע ככל הנראה מחסינות ישראלית יחסית ולא דווקא מחוסר עניין סיני בהשפעה על דעת הקהל. אולם, חסינות זו לא בהכרח תספיק גם בעתיד, משום שישראל הופכת להיבט שנוי יותר במחלוקת של התחרות הבין-מעצמתית, מה שעלול לגרור ניסיונות השפעה מוגברים.

מעניין לבחון את מעורבותה של סין בתקשורת ולו בגלל ההשפעה שיש לה על השיח הציבורי בכלל וביתר שאת בשנה וחצי האחרונות. יתרה מכך, בעוד שיש מנגנונים לפיקוח על השקעות סיניות בישראל, בכלל זאת [הוועדה המייעצת לבחינת היבטי ביטחון לאומי בהשקעות זרות](#), שוק התקשורת פרוץ ומאפשר לסין להשפיע על דעת הקהל הישראלי בדרכים שונות, ביניהן בשיח ישיר עם האזרחים הישראלים דרך כלי תקשורת ישראליים וסיניים, כמו גם דרך עיתונאים ישראלים המתווכים את המסרים הסיניים לקהל הצופים, המאזינים והקוראים שלהם. אולם,

בחלק לא מבוטל מהמקרים הציבור הישראלי לא מודע לאינטרסים הזרים המניעים תכנים שהוא צורך.

שגרירות סין בישראל

המקור הטבעי להעברת מסרים מסין לקהל הישראלי הוא שגרירות סין בישראל. לאורך השנים הקפידה השגרירות להציג את משנתה בתקשורת הישראלית - אך רק בכלי תקשורת מסוימים מאוד. ליתר דיוק, להוציא [מאמר](#) אחד בעיתון **הארץ**, שנועד להפריך טענות שנשמעו נגד סין, כלל המאמרים שפורסמו השגרירים ודוברי השגרירות משנת 2015 הופיעו באחד משני כלי תקשורת ישראליים - ה-Jerusalem Post, שבו הופיעו 21 מאמרים, ו**ישראל היום**, שבו הופיעו 8 מאמרים. מתוך 30 המאמרים שפורסמו ניתן להסיק מה המסרים שאותם חשוב לממשל הסיני שאזרחי ישראל יפנימו. כמעט מחצית מהמאמרים, 14 במספר, עסקו בנושאים שאינם קשורים לישראל כלל וככל הנראה פורסמו על ידי עובדי שגרירויות סין ברחבי העולם בעיתונות המקומית - עדות לתיאום מסרים ברמה העולמית לגבי סוגיות הליבה של מדיניות הפנים והחוץ הסינית.

בין המסרים החוזרים ניתן למצוא את ההתנגדות למכסים ולהגבלות הסחר על סין, את ההתעקשות על זכותה של סין (להגדרתה) לפעול בים סין הדרומי ואת חשיבות "האיחוד" של טאיוואן עם סין גופא. עשרה מאמרים נוספים עסקו בקשרי ישראל-סין תוך ציון נקודות חשובות ביחסים וביקורת על ארצות הברית המנסה, כביכול, להרחיק בין המדינות. המסר המרכזי שבמאמרים אלו היה שיחסי סין-ישראל הם בעלי פוטנציאל אדיר וארצות הברית היא גורם מפריע שיש לצמצם את השפעתו. שני מאמרים עסקו בהצלת יהודים בשואה, נושא שבעיני הממשל הסיני הוא חשוב מאוד. לתפיסתו, הצלת היהודים מבססת את הקשר בין העמים ומגבירה את מחויבותם אחד לשני. לבסוף, ארבעה מאמרים עסקו במגפת הקורונה ובהתמודדות איתה, כשהמסר המרכזי היה שסין יציבה, מסוגלת להתמודד עם המגפה ומעוניינת בשיתוף פעולה עם מדינות העולם בנושא - ככל הנראה כניסיון להפריך את הטענות האמריקאיות שהממשל הסיני הסתיר את התפרצות הנגיף עד שהיה מאוחר מדי.

אנשי שגרירות סין בישראל עוקבים בקפידה אחר הפרסומים הנוגעים למדינתם בתקשורת הישראלית ומביעים את מורת רוחם כאשר הפרסומים אינם תואמים את האינטרסים של סין. לעיתים נמסרת [תגובה](#) חריפה מצד השגרירות, למשל כשפורסמו ידיעות משוללות יסוד ומכפישות, שלפיהן כוס תרמית שניתנה כמתנה על ידי השגריר הסיני לבכירים ישראלים הכילה רכיב אלקטרוני חשוד. לעומת זאת, תגובות נזעמות ואף אישיות נשמעו לאחר ביקורת לגיטימית שהובעה על ידי אנשי תקשורת בישראל. כך, השגרירות [הביעה](#) את אי שביעות רצונה בפני **הארץ** בעקבות פרסום כתבה על אודות קצירת איברים בסין והאשימה אותו ואת העורך הראשי, אלוף בן, בחוסר מקצועיות ובכניעה לתכתיבים זרים. זאת, למרות שמקורו של המידע המצוטט [בכתבה](#) במחקר שפורסם בכתב עת מדעי מוביל בתחום. מקרה דומה [התרחש](#) גם

מול עורך ה-Jerusalem Post, יעקב כץ. כותב באחד העיתונים האחרים אף קיבל הודעה לטלפון הנייד האישי שלו מטלפון בלתי מזוהה לאחר שפרסם כתבה ביקורתית על סין. עובד השגרירות פנה אליו וביקש להיפגש עמו בנושא "הכתבה שפרסם".

בחינת היחס של סין לעיתונאים זרים שמעבירים ביקורת על התנהלותה מעידה כי התגובה אינה מסתכמת תמיד בנזיפות ובפגיעה במוניטין המקצועי שלהם. עיתונאים אמריקאים שביקרו את סין, למשל, נתקלו [בסירוב](#) כאשר ביקשו ויזה לסין, והיו גם מקרים שבהם סין [פרצה](#) לטלפונים הניידים של עיתונאים כדי להשיג מידע שימשש נגדם.

הרדיו הבינלאומי של סין

גוף השפעה נוסף שפועל לצד שגרירות סין בישראל הוא הרדיו הבינלאומי של סין (CRI), שמשדר בכ-50 שפות והוא מזמן איננו רק תחנת רדיו, אלא תאגיד ענק המפיק את כל סוגי המדיה. התאגיד פועל בישראל ומשדר בעברית, אך למעשה רק חלק קטן [מהכתבות](#) באתר עוסק בישראל. לצד אתר הרדיו, פועל גם [עמוד פייסבוק](#) בעברית שלו כ-150 אלף עוקבים לצד [עמוד](#) נוסף של כוכב וסגן ראש מחלקת העברית ברדיו, "איציק הסיני", שלו כ-30 אלף עוקבים. אותו איציק הפך בשנים האחרונות לדמות מוכרת יחסית בישראל, והוא התראיין [לכתבות](#) רבות הקשורות לסין, בעברית שוטפת. באמצעות דמות חביבה זו מצליח הרדיו הבינלאומי של סין, גוף השייך למפלגה הקומוניסטית הסינית, להגיע גם לקהלים שבאופן מסורתי קשה יותר לסין להגיע אליהם. כך, "איציק" [התראיין](#) בביטאון ש"ס של האוכלוסייה החרדית-ספרדית, בתוכנית הסאטירה בערוץ 12 "ארץ נהדרת", ואפילו הפיק [סרטון](#) קידום לעיריית תל אביב – תופעה משונה כשלעצמה בהתחשב בכך ש"איציק" הוא עובד מדינה רשמי של מדינה זרה.

כלי תקשורת ישראלים משתפים פעולה עם גופים סיניים, ביניהם הרדיו הבינלאומי של סין. לא בכל המקרים שבהם מתקיימים שיתופי פעולה שכאלה טורחים אמצעי התקשורת ליידע במידה מספקת את לקוחותיהם מי מימן את הכתבות. למשל, בשנת 2017 שידר ערוץ 12 (אז ערוץ 2), [סדרת כתבות](#) על הפלא הסיני התעשייתי והצרכני בשם "מייד אין צ'ינה". רק בסוף הכתבה, בכתב קטן מאוד בשורת הקרדיטים נכתב שהכתבות נערכו "בשיתוף הרדיו הבינלאומי של סין". מדובר בגילוי נאות כמתבקש, אך נשאלת השאלה האם הגילוי הנאות מספיק והאם לא היה ראוי ששיתוף גוף הנשלט על ידי מדינה זרה יוצג לצופים עוד בתחילת הכתבה, כך שיוכלו לצפות בתוכן דרך מסגור מתאים. כארבע שנים לאחר מכן פורסמה באותו ערוץ [כתבה](#) בכיכובו של "איציק הסיני" בה מקום העבודה הממשלתי של "איציק" לא צוין אפילו בכתוביות הסיכום.

גילוי נאות הופך פרקטיקה משמעותית יותר כאשר מדובר בשיתוף פעולה רשמי בין תאגיד השידור הציבורי של ישראל לבין גוף זר. בשנת 2020 [חשף](#) אתר "העין השביעית" כי תאגיד השידור הציבורי חתם על הסכם בשווי כ-800 אלף שקלים עם הרדיו הבינלאומי של סין. עד כאן – זו התקשרות לגיטימית בין שני גופי תקשורת ממשלתיים. ואולם, בעייתית ביותר היא העובדה שההסכם כלל התחייבות של גוף השידור הישראלי להכפיף עצמו ל"רגישויות

תרבותיות" של סין, סעיף שבמקרים רבים מתפרש כהימנעות מביקורת וכהתיישרות עם מסריה של סין. התאגיד אכן הפיק [סדרה](#) בת 20 סרטונים, שבהם מככבים "איציק הסיני" ואשתו "יעל", והכוללת את כניסתו של "איציק" לבסיס האימונים של חטיבת גולני וצילום בו.

שיתופי פעולה עם כלי התקשורת בישראל

את המסרים שהשגירות הסינית בישראל והרדיו הבינלאומי של סין אינם מצליחים להעביר לציבור הישראלי הם מנסים לתווך לו דרך משלחות עיתונאים ישראלים המבקרות במעצמה, על חשבון סין. מספר גופים מארחות משלחות כאלה. שינחואה, סוכנות הידיעות הרשמית של סין, [אירחה](#) בסין משלחת עיתונאים ישראלים לאחר שמשלחת עיתונאים סינים ביקרה בישראל. גם השגירות הסינית ואיגוד החברות הסיניות בישראל אירחו משלחות. אחד העיתונאים שהשתתף במשלחת כזו סיפר שאמנם המשלחת לוותה על ידי נציגים סינים רשמיים, אך אלה לא התערבו בתכנים. לרוב, תוצרי משלחות אלה היו כתבות חיוביות יחסית. [כתבה](#) אחת בנושא היחס למיעוט המוסלמי האויגורי בחבל שין-גיאנג הייתה חיובית במידה יוצאת דופן והיא תולדה של משלחת עיתונאים בינלאומית, שבה השתתף גם כתב ישראלי. הכתבה הייתה חריגה משום שהיא כמעט שיבחה ולמעשה הציגה כ"נורמלי" את יחסה של סין לאותו מיעוט, יחס שאותו [הגדירה](#) ארצות הברית כרצח עם - הגדרה שאומצה על ידי מזכירי מדינה משתי המפלגות. רק [כתבה אחת](#), של כתב אחד מתוך החמישה שנכללו במשלחת, כללה מסרים שליליים והוצגה בה ביקורת על רצח העם שמבצע המשטר הסיני נגד המיעוט האויגורי.

נראה שניסיונות ההשפעה שתוארו לעיל הצליחו במידת מה עד שהשפעתם פחתה במהלך מגפת הקורונה, וביתר שאת בעקבות מתקפת חמאס ב-7 באוקטובר 2023, שאותה לא גינתה סין עד היום, לצד גינויים חריפים לפעולות ישראל. מאז תחילת המלחמה, 25% מהציבור הישראלי [שינו](#) לרעה את דעתם על סין. סקרי מכון Pew האמריקאי ממחישים את ההידרדרות בדעת הקהל הישראלית על אודות סין לנוכח משברים אלה. [בסקר](#) משנת 2019, לפני פרוץ המגפה, 66% מהישראלים החזיקו בדעה חיובית על סין, בעוד ש-25% החזיקו בדעה שלילית - כשישראל היא אחת מתשע מדינות בלבד שאזרחיהן שיפרו את דעתם על סין. [בסקר](#) שנערך באותו המכון ב-2022, אחרי שהשלכות הקורונה כבר היו ידועות, רק 48% מהישראלים החזיקו בדעה חיובית על סין (ירידה של כ-18%) ובשנת 2024, במהלך מלחמת חרבות ברזל, שיעור מחזיקי הדעה החיובית על סין בישראל [צנח](#) ל-33%. נתונים אלה, בדגש על כך שב-2019, לפני שני המשברים הבולטים האלה, ישראלים ראו את סין באור חיובי יותר מאשר מקביליהם בעולם (שבו הממוצע עמד על 40% מחזיקי דעות חיוביות), מעיד ככל הנראה על כי מאמצים אלה נשאו פרי, אך המשברים פגעו בהצלחה היחסית.

סיכום והמלצות

סין, ככל מדינה אחרת, מנסה להשפיע על הדרך שבה היא מצטיירת בעיניהם של קהלים במדינות שונות בעולם. מאמץ זה רלוונטי גם לישראל, שסין מייחסת לה חשיבות כפולה - מרכז טכנולוגי משמעותי בעל פוטנציאל לשיתופי פעולה נרחבים ובה בעת שותפה משמעותית של ארצות הברית שבה סין מתחרה בעוצמה. נדמה שסין הקפידה לזמן מה את מאמצי ההשפעה שלה בישראל, למעט פעילותו התקשורתית הענפה של השגריר החדש, הבאה לידי ביטוי במאמרי דעה [ובראינות](#) לכלי תקשורת [ופודקאסטים](#). אך יש להניח שכאשר יעבור זעם יתחדשו מאמצים אלה. ולכן, יש לנצל את ההפוגה כדי להגביר את החסינות אליהם מצד אחד, ומצד שני את המוכנות לשיתופי פעולה חיוביים.

1. חיזוק שיתוף הפעולה החיובי: חשוב לזכור, שלא כל מאמצי השפעה חיצוניים על

דעת הקהל בישראל אינה לגיטימית, ואף לא בהכרח שלילית. אין פסול בכך שישראלים ייחשפו לתכנים המציגים את סין ואת עמדותיה באורח בלתי אמצעי, להיפך: סין היא מעצמה חשובה ושותפת הסחר השלישית בגודלה של ישראל (אחרי ארצות הברית והאיחוד האירופי) ויש להבין ולהכיר אותה. בהקשר זה יש תועלת בנסיעת משלחות עיתונאים ישראלים לסין, בפעילותה התקשורתית של שגרירות סין ובפעילותו של הרדיו הבינלאומי של סין בישראל. את הפעילויות הללו רצוי לחזק ולעודד. יש ליזום ביקורים נוספים של עיתונאים ישראלים בסין, עם הכנה מתאימה, וביקורים הדדיים של עיתונאים סינים בישראל. התנהלות זו תגביר את הבנתם של העיתונאים הישראלים את סין ופוטנציאל הקשרים עימה, אך זאת לצד הבנה מתי מדובר באתגר, וכן תחשוף עיתונאים סינים לישראל, מה שהכרחי בשל הגישה האנטי-ישראלית בקרב חלק מהקהלים במעצמה מהמזרח.

2. דרישת שקיפות מאמצעי התקשורת: מהתקשורת הישראלית ראוי וצריך לדרוש

שקיפות - בין אם בגילוי נאות על אודות שותפים לכתבות ושיוכם, ובין אם בהסכמים לשיתופי פעולה משמעותיים. זאת, ביתר שאת כשמדובר בשידור הציבורי. על העיתונאים והמערכות להמשיך לבקר את סין כאשר היא ראויה לביקורת זו, אך לזכור שלא כל צעד סיני הוא בהכרח שלילי.

3. הגברת האוריינות בקרב הציבור: בעידן שמידע כוזב נפוץ מאוד ומופץ על ידי

מדינות שונות, בכללן סין, תוך העצמתו במבצעי השפעה מתוכננים היטב, יש לחנך ולהכשיר את הציבור לזיהוי ידיעות כזב ולחסינות נגדן. הכשרה כזו יכולה לבוא לידי ביטוי בקורסים לאוריינות בבתי ספר, באקדמיה ובפורומים אזרחיים, בדומה לתוכניות המתקיימות במדינות שונות בעולם. הכשרה זו חשובה כפליים כאשר מדובר בסין - מדינה בעלת תרבות ונורמות שונות מאלה של ישראל, העלולות לגרום לכך שהציבור הישראלי יתקשה לזהות התערבות מצידה.

ישראל ממוקמת במקום יחסית טוב מבחינת חשיפתה להשפעה סינית בתקשורת ובדעת הקהל, אך יש עדיין מספר פרצות המאפשרות התערבות, העומדת בסתירה לאינטרסים של ישראל. שיפור החסינות ידרוש בראש ובראשונה הבחנה ברורה בין שיתופי פעולה רצויים ולגיטימיים לבין השפעה שאינה עולה בקנה אחד עם האינטרסים הישראליים.

עורכי הסדרה: ענת קורץ ואלדד שביט